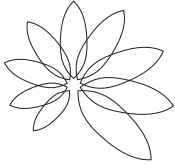

HELSINGIN
SANOMAIN
SÄÄTIÖ

Helsingin Sanomain Säätiö
Vuosikertomus
2012

HELSINGIN
SANOMAIN
SÄÄTIÖ

Helsingin Sanomain Säätiö
Vuosikertomus
2012

SISÄLTÖ

- 6 Yliasiamiehen sanat
- 8 Toiminta
- 10 Sananvallan historiaa
Professori Markku Kuisma lupaa panna Helsingin Sanomien historian tutkimukseen kaiken osaamisensa.
- 16 Apurahat ja lahjoitukset
- 22 Porno ja politiikka
Kalle, Jallu ja Ratto ovat saaneet mediatutkija Laura Saarenmaan pauloihinsa.
- 28 Sijoitus- ja rahoitustoiminta
- 30 Tuloslaskelma
- 31 Tase
- 32 Hallinto ja henkilökunta
- 34 Vaikuttavaa työtä
David Levyn johtama Reuters-instituutti pyrkii tekemään tiedettä, josta on käytännön hyötyä journalisteille.
- Valokuvaliite: 42 Rajat vastassa -seminaari
Ilta-Sanomat 80 vuotta
Alumnitapaaminen
- 44 SuBmoJour-seminaari
Media iholla -seminaari
Viestintäkonsernit strategisten haasteiden edessä -seminaari
Hallituksen visiopäivä
Alumnitapaaminen
- 46 Jyt kyn paluu -seminaari
Sananvapaus-seminaari
Oi aikoja, oi tapoja! -näyttelyn avajaiset
- 48 Kelluva kiinnostavuus -seminaari
BootCamp

TIEDE JA JOURNALISMI KOHTAAVAT

Helsingin Sanomat on kuulunut professori Markku Kuisman elämään yli viisikymmentä vuotta – siitä lähtien, kun hän oppi tavaamaan. Pienenä häntä kiinnostivat sarjakuvat ja urheilusivut, varsinkin selostukset jalkapallo-otteluista.

”Se [Helsingin Sanomat] on kuin ilma, jota hengitän. Päivä ei ala ilman Hesaria”, Kuisma sanoo.

Nyt päivä jatkuukin Helsingin Sanomien parissa, kun Kuisman johtama tutkimusryhmä alkaa tehdä lehden historiateosta.

Hanke lähti liikkeelle viime maaliskuussa, kun Helsingin Sanomien Säätiö myönsi tutkimusryhmälle puolentoista miljoonan euron apurahan. Tavoitteena on tasokkaaseen tieteelliseen tutkimukseen perustuva teos, joka on kirjoitettu journalismin parhaita perinteitä kunnioittaen.

Helsingin yliopistossa tehtävä tutkimus selvittää lehden historiaa alkua ajoista lähtien, mutta keskittyy tarkemmin vuoden 1965 jälkeiseen aikaan, josta ei ole juurikaan kirjoitettu. Tutkimusalueina ovat Helsingin Sanomien journalistinen linja ja talous, yhteiskunnallinen merkitys ja esimerkiksi naisten ja naistoimittajien vaikutus lehden kehitykseen.

Tutkimusryhmä pääsee käsiksi myös aivan ainutlaatuisen materiaaliin: aineistoon, jonka edesmennyt ministeri Aatos Erkko, Helsingin Sanomien ja Sanoma Osakeyhtiön voimahahmo viiden viime vuosikymmenen ajalta, on luovuttanut Päivälehdessä arkistolle.

Historiahankkeesta on määrä ilmestyä useita tieteellisiä artikkeleita ja raportteja. Jo vuonna 2014 on luvassa teos, jossa päätoimittajien kautta kuvataan lehden journalistisen linjan kehitystä. Suurelle yleisölle tarkoitettu, yhtenäinen historiateos ilmestyy Helsingin Sanomien 130-vuotisjuhlan kunniaksi. Syntymäpäivää vietetään 16. marraskuuta 2019.

Kuisman ryhmälle myönnetty apuraha on suurin yksittäinen apuraha säätiön historiassa. Viime vuonna apurahoja ja lahjoituksia myönnettiin 18 hankkeelle lähes neljä ja puoli miljoonaa euroa.

Yksi merkittävimmistä hankkeista on Helsingin yliopistoon perustettu kansainvälinen maisteriohjelma, jonka avulla Suomeen saadaan ulkomaisia media-alan osaajia ja suomalaiset opiskelijat pääsevät jo varhaisessa vaiheessa verkottumaan kansainvälisiin kuvioihin.

Maisteriohjelma on tarkoitettu sulauttamaan vuoden 2016 loppuun mennessä yliopiston viestinnän oppiaineen opetusohjelmaan. Säätiö on tu-

kenut ohjelmaa yhteensä 1,6 miljoonalla eurolla, viime vuonna siihen myönnettiin jatkoapurahaa 750 000 euroa.

Säätiö on jatkanut keskivälillä uraansa olevien toimittajien täydennuskoulutusta ulkomaisissa huippuyliopistoissa, kuten esimerkiksi Fudanin yliopistossa Shanghaissa, Columbian yliopistossa New Yorkissa ja Freie Universitätissä Berliinissä. Yhteensä 66 toimittajaa on saanut apurahan näihin ohjelmiin.

Ilahduttavaa on, että hakijoiden määrä on lisääntynyt vuosi vuodelta. Viime vuonna hakijoita oli 106. Jatko-opiskelupaikan sai 15 toimittajaa.

Viestinnän tutkijoiden keskuudessa hakeutuminen jatko-opintoihin ulkomaisiin yliopistoihin on yllättävän vähäistä.

Esimerkiksi Stanfordin yliopistoon, yhteen Yhdysvaltain ja koko maailman tunnetuimpaan huippuyliopistoon, on säätiön apurahalla lähtenyt vain yksi tohtori. Säätiöllä on kahdenkeskinen sopimus myös Oxfordin yliopiston kanssa Britanniassa. Sinne ei tohtoritutkijaksi ole löytynyt ainuttakaan hakijaa. Säätiö myöntää apurahoja myös media-alan professoreille. Heiltä on tullut vain yksi hakemus!

Säätiöt ovat viime vuosina saaneet tottua omaisuusarvojen ja osinkojenkin yllättäviin laskuihin ja nousuihin. Niin myös Helsingin Sanomain Säätiö. Silti säätiö on varannut vuoden 2013 apurahoihin neljä miljoonaa euroa.

Heleena Savela

TOIMINTA

Helsingin Sanomain Säätiö on yksityinen, yleishyödyllinen säätiö, jonka tarkoituksena on turvata suomalaisen median, erityisesti sanomalehden, tulevaisuus. Säätiö jakaa apurahoja viestintäalan tutkimukseen ja koulutukseen sekä järjestää kilpailuja. Se myös pitää yllä Päivälehdän arkistoa ja Päivälehdän museota.

Toimintakautena 2012 säätiö myönsi apurahoja ja lahjoituksia yhteensä 4 403 359 euroa 18 hankkeelle. Säätiö ryhtyi myöntämään apurahoja myös viestinnän alalla toimiville professoreille. Näin säätiö haluaa tukea professoreiden mahdollisuutta tehdä korkeatasoista tutkimusta ilman jokapäiväistä opetus- ja hallintotyötä.

Helsingin Sanomain Säätiö oli toimintavuonna Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunnan ja post doc -poolin jäsen. Poolin jäsenyys päättyi vuoden lopussa. Säätiö liittyi uudelleen European Foundation Centren jäseneksi.

Säätiö pitää yllä verkkosivuja ja tiedottaa toiminnastaan aktiivisesti myös sosiaalisen median yhteisöpalveluissa Facebookissa ja Twitterissä.

Vuoden aikana järjestettiin kuusi avointa seminaaria, joissa esiteltiin säätiön tukemien hankkeiden tuloksia tutkijoille, median edustajille ja suurelle yleisölle.

Syksyllä käynnistettiin toisen kerran *Uutisraivaaja*-innovaatiokilpailu, ja tulokset julkistetaan marraskuussa järjestettävässä 2013 Slush-tapahtumassa.

Vuoden 2012 aikana 15 toimittajastipendiaattia aloitti säätiön tuen turvin jatko-opintonsa ulkomaisissa huippuyliopistoissa. Säätiö on lähettänyt ulkomaille kaikkiaan 66 stipendiaattia.

Toimintavuonna säätiö perusti Alfred Kordelinin Säätiön, Svenska Kulturfondenin sekä Jenny ja Antti Wihurin Rahaston kanssa stipendiohjelman Washingtonin Wilson Centeriin. Sinne perustettu erityinen Suomen keskus (The Finnish Center for U.S.-European Programming) edistää suomalais-amerikkalaista vuoropuhelua valtiollisella tasolla sekä talouden, yhteiskunnan, tieteen, kulttuurin ja tiedonvälityksen alueilla.

Vuodeksi 2013 Helsingin Sanomain Säätiö on varannut apurahoihin ja toimittajastipendeihin neljä miljoonaa euroa.

Päivälehdän arkisto kokoaa ja säilyttää Sanoma-konsernin ja sen edeltäjien sekä perustajien toimintaan liittyvät asiakirja- ja lehtiaineistot. Pääosa asiakirjoista on paperisena, mutta sähköisten kokoelmien osuus

kasvaa jatkuvasti. Tehostaakseen tutkijapalvelua ja varmistaakseen aineiston säilymisen Päivälehdessä arkisto jatkoi aineiston mikrofilmausta ja digitoitua. Digitoitua aineistoa siirrettiin M-Filesin sähköisiin tiedostoihin. Uusista aineistoista suurimpia olivat Eljas Erkon Sanoma Osakeyhtiön arkiston jälkimmäinen osa ja syksyllä hankitut Kansa Tais-teli -lehden digikopiot lehden koko ilmestymisajalta 1957–1986.

WSOY:n ja Weilin+Göösin historialliset arkistot, yhteensä noin 700 hyllymetriä, siirrettiin toukokuussa Kansallisarkistoon. Vuonna 2012 järjestettiin erityisesti Helsingin Sanomien historiaan liittyvää aineistoa.

Päivälehdessä arkistoon tehtiin kertomusvuonna 607 tutkija- tai vierailukäyntiä. Suuren kysynnän vuoksi tutkijasaliin lisättiin toinen tutkijapäätie.

Arkistojen päivä -tapahtuma järjestettiin perinteiseen tapaan marraskuussa yhdessä Päivälehdessä museon ja SKS:n kirjallisuusarkiston kanssa. Aiheina olivat Kari Suomalaisen ja muiden piirtäjien arkistot. Päivälehdessä museossa pidettyyn tapahtumaan osallistui yli 100 henkeä.

Päivälehdessä arkiston kokoelmassa oli vuoden 2012 lopussa asiakirjoja kaikkiaan 3 431 hyllymetriä.

Vuonna 2012 museossa vieraili noin 54 000 kävijää. Vuoden päänäyttely oli suomalaisten lastenkirjojen nykykuvituksia esitellyt *Metka matka* (20.3. – 30.9.), joka toteutettiin yhteistyössä Kuvittajat ry:n kanssa. Näyttelyn työt valittiin syksyllä 2011 järjestetyn kutsukilpailun perusteella. Vuoden toinen suuri näyttely oli *Oi aikoja, oi tapoja! Maailma Kari Suomalaisen silmin* (15.11. – 10.3.2013). Lisäksi museo tuotti näyttelyn latomatyön historiasta ja oli mukana pohjoismaisessa yhteisnäyttelyssä, joka käsitteli pilapiirroksia historian tutkimuksen lähteenä.

Museossa järjestettiin vuoden aikana lukuisia seminaareja, luentotilaisuuksia, teemapäiviä, työnäytöksiä sekä erityisen runsaasti lasten kädentaitoja tukevia taidetyöpajoja.

Museo on osallistunut myös kolmivuotiseen pohjoismaiseen pilapiirrosprojektiin ja tuottanut siihen useita näyttelyitä sekä kansainvälisiä ja kansallisia seminaareja. Kulturkontakt Nordin rahoittama hanke päättyi vuoden 2012 lopussa.

Toimintavuonna säätiön hallitus päätti Päivälehdessä museon uudistamisesta syksyyn 2014 mennessä. Työ aloitettiin loppuvuodesta 2012. Uudistetusta museosta tulee interaktiivinen tapahtumakeskus, jossa keskitytään erityisesti median tulevaisuuteen, lähihistoriaan ja sananvapauteen.

SANANVALLAN
HISTORIAA
PROFESSORI MARKKU
KUISMA LUPAA
PANNA HELSINGIN
SANOMIEN HISTORIAN
TUTKIMUKSEEN
KAIKEN OSAAMISENSA.

Raskaan rautaoven takana avautuu salainen maailma, joka ei näytä yhtään houkuttelevalta. Suuressa hallissa seisoo kymmeniä tanakoita arkistokaappeja.

Kaappien välissä kulkee harmaatukkainen mies. Yhden arkistokaapin kohdalla hän pysähtyy ja vääntää mustaa kampea. Kuuluu hiljaista kirskuntaa, kun kaappi siirtyy kiskoillaan ja väliin avautuu miehen mentävä aukko.

Professori Markku Kuisma pujahtaa aukosta sisään ja ryhtyy silmäilemään nahkaselkäisiä tilikirjoja. Ne ovat viime vuosisadan alkupuolelta.

Kuisma näyttää onnelliselta. Ihan totta. Maailmasta löytyy ihmisiä, jotka viihtyvät arkistoissa. He ovat poikkeusyksilöitä, joita ilman me muut emme saisi koskaan tietää, mitä arkistojen vanhoissa papereissa kerrotaan.

”Oikein odotan, että pääsisin tänne uudestaan”, Kuisma tunnustaa.

Olemme Korkeavuorenkadulla Päivälehdessä arkistossa. Sinne on koottu valtava määrä tietoa Helsingin Sanomien historiasta, joka on 123 vuotta pitkä. Lehti perustettiin Päivälehdessä nimellä marraskuussa 1889.

Helsingin Sanomain Säätiön hallitus päätti viime keväänä, että

Professori Markku Kuisma on joko kirjoittanut tai ollut kirjoittamassa muun muassa Outokummun, Nesteen, Pellervon ja Kansallis-Osake-Pankin historioita.

on aika kirjoittaa lehden historia. Lehden alkuvuosista on julkaistu 1940-luvulla historia, ja eri vaiheista on julkaistu myös muita kirjoja, mutta yhtenäistä historiaa ei ole kirjoitettu.

Hankkeen johtoon pestattiin Markku Kuisma, joka työskentelee Helsingin yliopiston Suomen ja Pohjoismaiden historian professorina. Kuisman lisäksi hankkeessa on mukana kolme historiantutkijaa. He julkaisevat lähivuosina aihepiiristä useita pienempiä tutkimuksia, mutta varsinainen maali on kuuden vuoden päässä.

Hankkeen pääteoksen pitäisi ilmestyä marraskuussa 2019, jolloin Helsingin Sanomat täyttää 130 vuotta.

Helsingin Sanomia Kuisma on lukenut yli viisikymmentä vuotta. Pienenä häntä kiinnostivat sarjakuvat ja urheilusivut, varsinkin selostukset jalkapallo-otteluista.

”Helsingin Sanomat on seurannut elämässäni sen kaikissa vaiheissa. Se on kuin ilma, jota hengitän. Päivä ei ala ilman Hesaria”, Kuisma sanoo.

Kuisman mielestä pääteoksen on oltava ”hiottu timantti”. ”Siihen pitää kiteytyä koko tämä lehden pitkä historia, sen tärkeimmät vaiheet. Ja se on kirjoitettava sellaisella kielellä, että lukijat ymmärtävät, mitä siinä kerrotaan”, Kuisma sanoo.

Professorin olemuksesta näkee, että hän on jo paljon miettinyt alkavaa hanketta. Se on Markku Kuismalle vaativa haaste, jopa hyppy tuntemattomaan, vaikka hänellä on runsaasti kokemusta vaativista historiaprojekteista.

Hän on tehnyt järkälemäisiä, uraauurtavia tutkimuksia ja myös suu-
relle yleisölle suunnattuja suppeampia kirjoja, joista tuorein ”Erehtymättömät” ilmestyi syksyllä 2012. Se on ”tarina pankkisodasta ja liikepankeista Suomen kohtaloissa”.

Kuisma on ollut kokoamassa muun muassa kahta laajaa teosta metsäteollisuuden historiasta (1993 ja 2009) ja kirjoittanut Kansallis-Osake-Pankin historian (2004).

Molemmissa hankkeissa hän on päässyt tutustumaan Sanomien pääomistajasukuun Erkkoihin ja myös lehden varhaisimpiin vaiheisiin.

Markku Kuisma muistuttaakin, että metsäteollisuuden nousu ja sanomalehdistön kehitys liittyvät monin sitein toisiinsa. Yhteinen taival

alkoi, kun paperinjalostuksessa tehtiin 1800-luvun puolivälissä uusi tekninen oivallus: paperia ryhdyttiin valmistamaan puusta.

Keksintö oli mullistus. Paperin tuotantokustannukset putosivat, ja se avasi uuden kasvun mahdollisuuden myös sanomalehdille. Niitä saat- toi painaa paljon ja edullisesti. Tarjontaa voitiin lisätä.

Samaan aikaan lehdille syntyi myös kysyntää, sillä Suomen teollis- tuessa 1800-luvun loppupuolella ihmiset muuttivat maaseudulta kau- punkeihin uusien työpaikkojen perässä.

”Kaupunkimainen elämänmeno vaati lisää tietoa, ja tavallisillekin ihmisille kertyi sen verran varallisuutta, että he kykenivät tilaamaan sanomalehden.”

Metsäteollisuus vahvistui, sillä se pystyi viemään tuotteitaan ulko- maille. Sanomalehdet olivat taas kotimarkkinayrityksiä.

Välillä nämä kaksi ajautuivat lähes välirikoon. Riitaa syntyi rahasta. Teollisuus halusi saada paperista mahdollisimman korkean hinnan, jota lehdet eivät olleet valmiita maksamaan.

Esimerkiksi 1920-luvulla keskinäiset ottelut olivat kovia, sillä metsä- teollisuusfirmat pelasivat taitavasti yhteen. Ne olivat käytännössä kar- tellissa keskenään ja yrittivät sen avulla pitää paperin hintaa ylhäällä.

Siihen aikaan Helsingin Sanomat oli jo suuri lehti ja merkittävä pa- perinostaja, jota vastapuolen oli pakko kuunnella. Se sai painopaperin- sa kohtuulliseen hintaan.

Metsäteollisuuden historiaa kirjoittaessaan Markku Kuisma huomasi, että Helsingin Sanomien ja met- säteollisuuden välillä oli myös poliittista jännitettä.

”Patruunat”, metsäteollisuuden johtajat, olivat tiukkoja oikeistolaisia. Heidän nenäänsä Helsingin Sanomat tuoksui liian vapaamieliseltä, jopa vasemmistolaiselta.

”Lehti oli omalla nuorsuomalaisella ja tasavaltaisella linjallaan.”

Hankausta syntyi myös journalismista. Lehti ei kuunnellut teollisuu- den vallanpitäjien ääntä, vaan kritisoi tarvittaessa myös liike-elämän johtoa. Se oli poikkeuksellista.

”Monet muut lehdet ymmärsivät paljon paremmin patruunoiden toiveita”, Kuisma arvioi – hieman sarkastisesti.

Hän kertoo lukeneensa äskettäin kirjan New York Timesista ja sen

maineikkaasta kustantajasuvusta Sulzbergereistä. Kuisma sanoo havainneensa monia yhtäläisyyksiä Erkkojen ja Sulzbergerien kesken. Molemmilla suvuilla oli samanlainen filosofia.

”Lehdestä tehtiin hyvä bisnes, jotta se voisi olla riippumaton. Ei tuijotettu joka kerta vain tilinpäätöksen viimeistä riviä, vaan ajateltiin avarammin ja tulevaisuuteen päin.”

Kansallis-Osake-Pankin historiaa kirjoittaessaan Markku Kuisma näki, että jännitteitä syntyi myös suuren liikepankin ja Helsingin Sanomien välille.

Aluksi niitä yhdisti yhteinen fennomaaninen pohja ja myös sama syntymävuosi.

”Ne olivat saman aikakauden lapsia”, Kuisma arvioi.

Myöhempinä aikoina instituutiot loitontuivat toisistaan. Siihen vaikutti politiikka. Kansallis-Osake-Pankki oli lähellä vanhasuomalaista puoluetta ja sen seuraajaa kokoomusta.

Esimerkiksi J. K. Paasikivi johti pankkia vuosina 1914–1934 ja siirtyi eläkkeelle jäätyään kokoomuksen puheenjohtajaksi. KOP:n pääjohtaja Matti Virkkunen oli puolestaan kokoomuksen presidenttiehdokas 1968.

Poliittisesta ristiriidasta huolimatta kolme polvea Erkkoja, Eero Erkko, Eljas Erkko ja Aatos Erkko, istui kukin vuorollaan KOP:n hallintoneuvostossa. Eljas Erkko oli jäsen vuosina 1953–1965, ja Aatos Erkko vuosina 1985–1989 myös hallintoneuvoston puheenjohtajana.

Lehden ja pankin välillä oli Erkkojenkin aikana jatkuvaa hammastelua. Pankissa oltiin monta kertaa harmistuneita lehden kriittisestä kirjoittelusta, mutta siihen ei pystytty puuttumaan.

Paineet purkautuivat lopulta julkiseen ja lopulliseen välirikkoon vuonna 1989, jolloin molemmat instituutiot viettivät satavuotisjuhliaan.

Kansallispankin juhluvuosi huipentui Finlandia-talossa pidettyyn suureen kutsuvierastilaisuuteen, jossa oli paikalla talouselämän ja politiikan johtoa tasavallan presidentti Mauno Koivistoa myöten.

Hallintoneuvoston puheenjohtaja Aatos Erkko yllätti vieraat puhumalla pankkien moraalisisesta rappiosta.

Erkon puheesta syntyi valtava mediakohu, sillä juuri ennen juhlaa suurimmat liikepankit, Yhdyspankki ja Kansallispankki, olivat ajautuneet ankaraan keskinäiseen kamppailuun ja jopa yrittäneet vallata toinen toisensa.

Pian Erkko erosikin hallintoneuvoston puheenjohtajan paikalta.

Kansallispankin historiaa kirjoittaessaan Kuisma pääsi selvittämään, miltä välirikko tuntui pankissa. Nyt hänelle tarjoutuu mahdollisuus katsoa, miten se koettiin lehdessä.

”Tämä jännite on kiinnostava ja jännittävä tutkimuskohde”, Kuisma arvioi. ”Viime kädessä siinä mitattiin rahavallan ja sananvallan painoa.”

Vahvojen instituutioiden väliset kiistat ovat mielenkiintoisia tutkimuskohteita, mutta niitä penkoessaan historiantutkijat voivat joutua myös lujille. Pitää uskaltaa tehdä tulkintoja ristiriitaisten tietojen perusteella.

Tutkijat tietävät, että arvioita näistä hankauskohdista luetaan tarkasti eri puolilla.

Professori Markku Kuisman ja hänen tutkijaryhmänsä edessä on siis todella huima urakka.

Hirvittääkö?

”Ei ole merkkiäkään hirvittämisestä”, Kuisma vakuuttaa.

Hän kertoo, että päässä hurisee aikaisemmista suurista hankkeista tuttu tunne: siellä pyörii monenlaisia ideoita ja pohdiskelua lähestymistavoista, isoista ja pienistä kysymyksistä, kaikenlaista kääntelyä ja vääntelyä siitä, miten työ parhaiten hoituisi.

”Ehkä olen jotenkin paatunut, tai sitten minulla on sellainen kieroutunut luonteenpiirre tai ominaisuus, joka johdattelee ajatukset vain itse suoritukseen, ei suoritukseen vastaanottoon. Jälkimmäisen aika on, kun työ on valmis.”

Kuisma tunnustaa, että hänellä on myös vahva henkilökohtainen näyttämisen halu. Hän on kirjoittanut runsaasti ja saavuttanut tutkijanurallaan jo paljon mainetta ja arvostusta.

”Olen 61-vuotias, ja tarkoitus on jatkaa työelämässä vielä monta vuotta, mutta täytyy olla voimiensa suhteen realistinen. En enää ennätä tehdä kovin monia suuria tutkimusprojekteja.”

”Uutta hanketta lähestyy aina nöyränä. Muuta en voi luvata kuin että aion panna Helsingin Sanomien historian kirjoittamiseen kaiken sen osaamisen ja kokemuksen, jota minulle on vuosikymmenten aikana kertynyt.”

Unto Hämmäläinen

Kirjoittaja on Helsingin Sanomien Kuukausiliitteen toimittaja

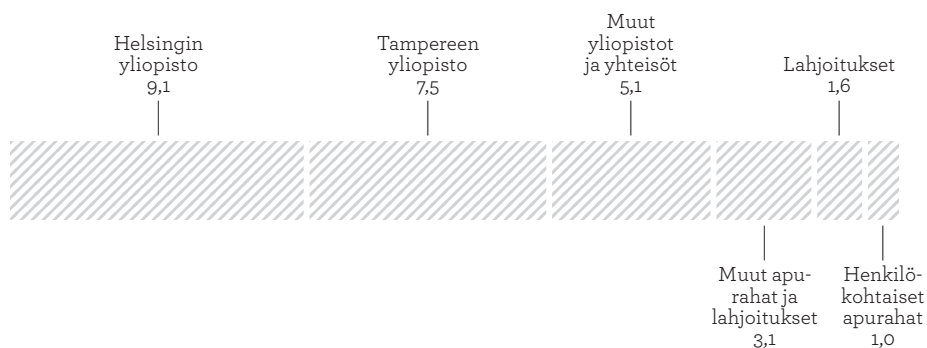
APURAHAT JA LAHJOITUKSET

Toimintakauden 2012 aikana säätiö jakoi apurahoja ja lahjoituksia yhteensä 4 403 359 euroa 18 hankkeelle (vuonna 2011: 4 349 370 euroa ja 27 hanketta), toimittajastipendit ja Helsingin Sanomain vuosikerta on laskettu mukaan omiksi hankkeikseen. Suurin yksittäinen apuraha, 1 506 500 euroa, myönnettiin Päivälehti-Helsingin Sanomat -historia-projektiin vuosiksi 2012–2019.

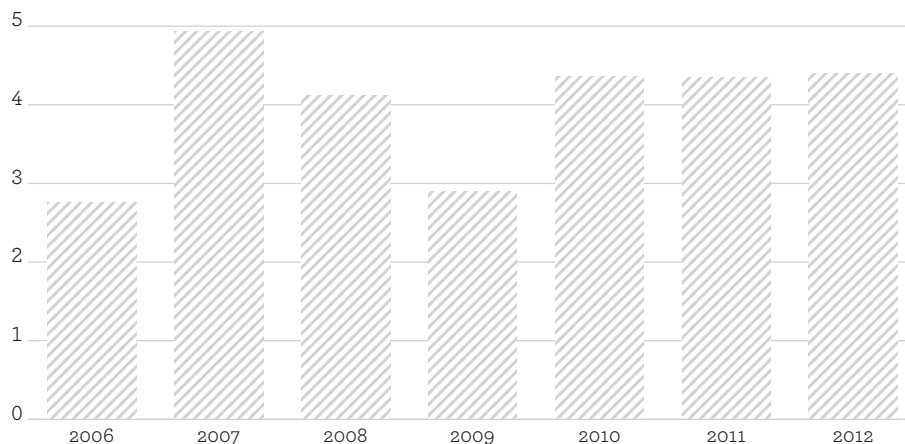
Säätiössä käsiteltiin vuoden 2012 aikana 104 apurahahakemusta, joiden yhteissumma oli 12 871 948 euroa (2011: 100 hakemusta ja 11 713 366 euroa).

Palautuneita tai peruttuja apurahoja ei ollut (2011: 399 138 euroa). Tuloslaskelmaan tilikaudella kuluksi kirjattuihin apurahoihin sisältyy lukukausimaksuja ja valuuttakurssieroja.

JAETUT APURAHAT 2006–2012, MILJOONAA EUROA

JAETUT APURAHAT, MILJOONAA EUROA

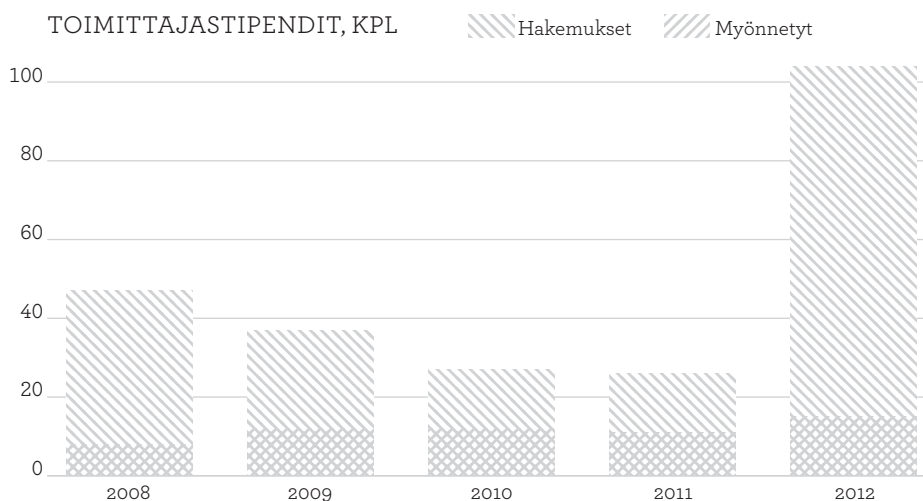
Apurahoista ilmoitettiin hakijoille henkilökohtaisesti. Lisäksi apurahat julkaistiin säätiön verkkosivuilla.

Helsingin Sanomain Säätiö on toimintansa aikana vuosina 2006–2012 jakanut apurahoja ja lahjoituksia 27 477 842 euroa yhteensä 208 hankkeelle (2006–2011: 23 074 483 euroa ja 190 hanketta). Lisäksi säätiö on tukenut miljoonalla eurolla Päivälehdän museon perusnäyttelyn uudistamista. Toiminnan aikana peruttujen tai palautuneiden apurahojen yhteissumma on 573 095 euroa.

Säätiö tukee viestintään ja viestintäteollisuuteen liittyvää tutkimusta, erityisesti sellaista, joka tähtää tulevaisuuden ennakointiin tai edistää uusien innovaatioiden kehittämistä viestintäteollisuuteen. Lisäksi säätiö tukee toimittajien ja viestinnän alan post doc -tutkijoiden ja professoreiden kansainvälistymistä.

Apurahahakemuksia käsitellessään hallitus arvioi aiheen tärkeyttä viestintätoimialalle, hankkeen sisältöä, odotettavissa olevia tuloksia ja tulosten merkittävyyttä, tutkimusasetelmaa ja -metodiikkaa sekä hakijan ammattitaitoa ja rahoituksen käyttöä.

Vuodeksi 2013 säätiö on varannut apurahoihin ja toimittajastipendeihin neljä miljoonaa euroa.

*Helsingin yliopisto,
Filosofian, historian, kulttuurin
ja taiteiden tutkimuksen laitos
Suomen ja Pohjoismaiden historian professori
Markku Kuisma*

PÄIVÄLEHTI-HELSINGIN SANOMAT 1889–2019
Päivälehti-Helsingin Sanomat -historiaprojektin tutkimustyö alkaa huhtikuussa 2013. Lehden historia valmistuu vuonna 2019, jolloin Helsingin Sanomat täyttää 130 vuotta. Tarkoituksena on tarkentaa aiempia käsityksiä kansallisen historian käännteistä, mutta myös lehden omista pyrkimyksistä ja päämääristä. Hanke tuottaa lisäksi jalostettua tietoa ja uusia näkökulmia sanomalehden ja sitä julkaisevan yhtiön tulevaisuuteen kohdistuvan pohdinnan avuksi. Juhlavuoden teos on kattava esitys lehden historiasta, mutta se painottuu selkeästi Helsingin Sanomien kehitykseen viiden viime vuosikymmenen aikana.

1 506 500 €

*Helsingin yliopisto, Sosiaalitieteiden laitos,
Viestinnän oppiaine
Professori Hannu Nieminen*

KANSAINVÄLINEN MAISTERIOHJELMA
MEDIA AND GLOBAL COMMUNICATION
Kansainvälisen maisteriohjelman jatkorahoitus. Ohjelma on vakiintumassa ja sulautuu osaksi Helsingin yliopiston viestinnän maisteriopintoja vuoden 2016 loppuun mennessä.

750 000 €

*Helsingin yliopisto ja Nuorisotutkimusseura
YTT Johanna Sumiala ja VTT Leena Suurpää*

NUORTEN SOSIAALINEN LIIKEHDINTÄ
MEDIAYHTEISKUNNASSA – VERTAILEVA
TUTKIMUS HELSINGIN JA LONTOON LÄHIÖISTÄ
Monitieteinen hanke tarkastelee nuorisoon liittyvien sosiaalisten ongelmien rakentumista. Hanke yhdistää media- ja nuorisotutkimuksen näkökulmia, ja siinä vertaillaan Helsingin ja Lontoon lähiöitä ja kahden maan medioita.

230 000 €

*Tampereen yliopisto, Journalismin, viestinnän ja
median tutkimuskeskus (COMET)*

Professori Heikki Luostarinen
LASTEN JA NUORTEN MEDIAYMPÄRISTÖN
MUUTOS, SEURANTATUTKIMUKSEN
VAIHEET III JA IV

Tutkimuksessa seurataan kolmen vuoden välein 5-, 8-, 11- ja 14-vuotiaiden lasten mediaympäristöä ja mediankäyttöä. Tutkimuksen ensimmäiset vaiheet toteutettiin vuosina 2007 ja 2010. Vuosina 2013 ja 2016 seurataan sekä yksittäisten lasten mediankäytön kehitystä että eri ikäryhmien mediankäyttöä muuttuvassa mediaympäristössä.

220 000 €

*Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu
VTT Nando Malmelin*

CREATIVE LEADERSHIP IN MEDIA MANAGEMENT:
RETHINKING ORGANIZATIONAL CREATIVITY
IN MEDIA FIRMS FROM COMMUNICATIVE AND
COLLABORATIVE PERSPECTIVES

Tutkimuksen aiheena on luovuuden johtaminen media-alan organisaatioissa ja verkostoissa. Tutkimuksessa tarkastellaan organisatorista luovuutta alan yritysten strategisena resurssina ja aineettomana pääomana sekä johtamisen erityisalueena. Johtamista tarkastellaan erityisesti viestinnän ja vuorovaikutuksen näkökulmista. Tutkimuksessa analysoidaan kriittisesti media managementin teoriaperustaa sekä kehitetään luovuuden johtamiseen uusia malleja ja menetelmiä.

190 000 €

*Tampereen yliopisto, Journalismin, viestinnän ja
median tutkimuskeskus (COMET)*

YTT Laura Ahva
WORDS OF JOURNALISM STUDY (WJS)
– SUOMEN OSUUS

Vertaileva kansainvälinen tutkimus, joka arvioi journalismin tilaa, journalistien toimintamahdollisuuksia ja ammatillista omakuvaa maailmanlaajuisesti.

130 000 €

Tampereen yliopisto, Journalismin, viestinnän ja median tutkimuskeskus (COMET)

YTT Esa Reunanen

BROADSHEETISTÄ TABLOIDIIN

Hanke tuottaa uutta tietoa Alma Median pohjoisten lehtien ja Helsingin Sanomien siirtymisestä broadsheetistä tabloidiin. Tutkimus koostuu kolmesta kokonaisuudesta: 1) lehtien sisällölliset muutokset formaattiuudistuksessa, 2) formaattiuudistuksen tavoitteet ja seuraukset toimituksissa, 3) formaattiuudistuksen vastaanotto yleisön ja ilmoittajien keskuudessa. Tutkimus käynnistyi joulukuussa 2012, ja tutkimusraportti valmistuu syksyllä 2013.

120 000 €

Helsingin yliopisto, Sosiaalitieteiden laitos, Viestinnän oppiaine

VTT Anu Kantola

MEDIASTRATEGIAT: PÄÄTTÄJÄT,

LOBBARIT JA JOURNALISMI

Hanke tutkii yhteiskunnan tärkeimpien päättäjien ja heidän taustayhteisöjensä mediastrategioita: miten journalismiin yritetään vaikuttaa. Tutkimus analysoi, miten päättäjät käyttävät journalismia maineenhallinnassa ja rakentavat imagoaan, ja selvittää haastatteluilla, millä tavoin taitavimmat vaikuttajat toimivat. Hankkeeseen liittyy pohjoismainen vertaileva projekti.

120 000 €

Tampereen yliopisto, Journalismin, viestinnän ja median tutkimuskeskus (COMET)

FT Laura Saarenmaa

POJAT JA NUORET MIEHET MEDIAKANSALAISINA

Hankkeessa selvitetään, miten pojat ja nuoret miehet Suomessa käyttävät erilaisia medioita ja millaiseksi pojat ja nuoret miehet itse kokevat heille tarjoutuvan mediamaiseman.

109 400 €

World Press Institute (WPI)

HELSINGIN SANOMAT FOUNDATION

FELLOWSHIP PROGRAM 2013–2015

Jatkoa kolme vuotta kestäneelle toimittajastipendiaattiohjelmalle. Vuosittain yksi suomalainen uransa keskivaiheilla oleva toimittaja valitaan WPI-ohjelmaan Minnesotaan.

80 000 €

London School of Economics and Political Science, Department of Media and Communications, UK

Post doc -tutkija, VTT Liina Puustinen

LUOTTAMUS TALOUTEEN LEHTIEN

YLEISÖKESKUSTELUISSA

Tutkimuksessa tarkastellaan ja vertaillaan kansalaisten luottamusta talouteen sanomalehtien yleisönosastokirjoituksissa ja verkkokeskusteluissa kolmessa Euroopan maassa vuosina 2000–2012.

Aineistona ovat suomalainen Helsingin Sanomat, britannialainen Guardian ja ranskalainen Libération.

56 000 €

Helsingin yliopisto,

Sosiaalitieteiden laitos, Viestinnän oppiaine

Professori Hannu Nieminen

KONVERGENSSIN HAASTEET EUROOPPALAISILLE

MEDIAN JA VIESTINNÄN SÄÄNTELYLLÄ:

VERTAILEVA ANALYYSI (EU, ENGLANTI, SUOMI)

Tutkimuksessa tarkastellaan EU:n viestintää koskevaa lainsäädäntöä ja kehitystä erityisesti Suomessa ja Englannissa. Hanke toteutetaan Lontoossa Westminsterin yliopistossa, jossa hakija toimii vierailavana tutkijana.

46 200 €

Pekka Pekkala

HOW TO KEEP JOURNALISM PROFITABLE

Kirjahanke journalismin liiketoimintamalleista.

43 000 €

*Helsingin yliopisto, Sosiaalitieteiden laitos
YTT Juha Herkman*

THE EURO CRISIS, MEDIA COVERAGE, AND
PERCEPTIONS OF EUROPE WITHIN THE EU
-PROJEKTIN SUOMEN OSATUTKIMUS

Oxfordin yliopiston journalismin tutkimukseen
erikoistunut Reuters-instituutti on organisoinut
vertailevan tutkimushankkeen, jossa selvitetään
eurokriisin saamaa mediajulkisuutta ja kansalaisten
käsitteitä kriisistä kymmenessä EU:n jäsenmaassa.
Helsingin yliopiston viestinnän tutkimuskeskus
(CRC) on hankkeen suomalainen yhteistyökumppani
ja toteuttaa Suomen-osatutkimuksen 2012–2013.

35 000 €

*Unesco /
Guillermo Cano World Press Freedom Prize 2013*

Palkinto on luotu vuonna 1997, ja se on kunnian-
osoitus henkilölle tai taholle, joka on merkittävästi
toiminut sananvapauden edistäjänä. Palkinto on
saanut nimensä vuonna 1998 murhatun kolumbia-
laisen toimittajan Guillermo Cano Isazan mukaan.
Palkinnon antaa Unescon pääjohtaja jokavuotisessa
maailman sananvapauden kunniaksi järjestetyssä
konferenssissa, joka pidetään 3. toukokuuta.

22 035 €

Sami Sillanpää

TIETOKIRJA KIINALAISISTA
TOISINAJATTELIJOISTA

Journalistinen tietokirja Kiinan kuuluisimman toi-
sinajattelijaparin Hu Jian ja Zeng Jinyanin elämästä.

21 500 €

Lahjoitukset

Helsingin Sanomien vuosikerta suomen kielessä
menestyneille uusille ylioppilaille

98 245 €

Toimittajastipendit jatkokoulutautumista varten

*Kirsi Hakaniemi, Jarkko Jokelainen,
Mirjami Saarinen*

REUTERS INSTITUTE FOR THE STUDY OF
JOURNALISM, OXFORDIN YLIOPISTO

Veera Luoma-aho

INTERNATIONAL VISITING SCHOLARS PROGRAM,
BERKELEYN YLIOPISTO

Kari Rintakoski

USC ANNENBERG SCHOOL FOR COMMUNICATION
AND JOURNALISM

Inka Kovanen, Eeva-Liisa Pere

EUROPÄISCHE JOURNALISTEN FELLOWSHIPS
-OHJELMA, FREIE UNIVERSITÄT BERLIN

Jenny Matikainen

FUDANIN YLIOPISTO, SHANGHAI

Olavi Koistinen

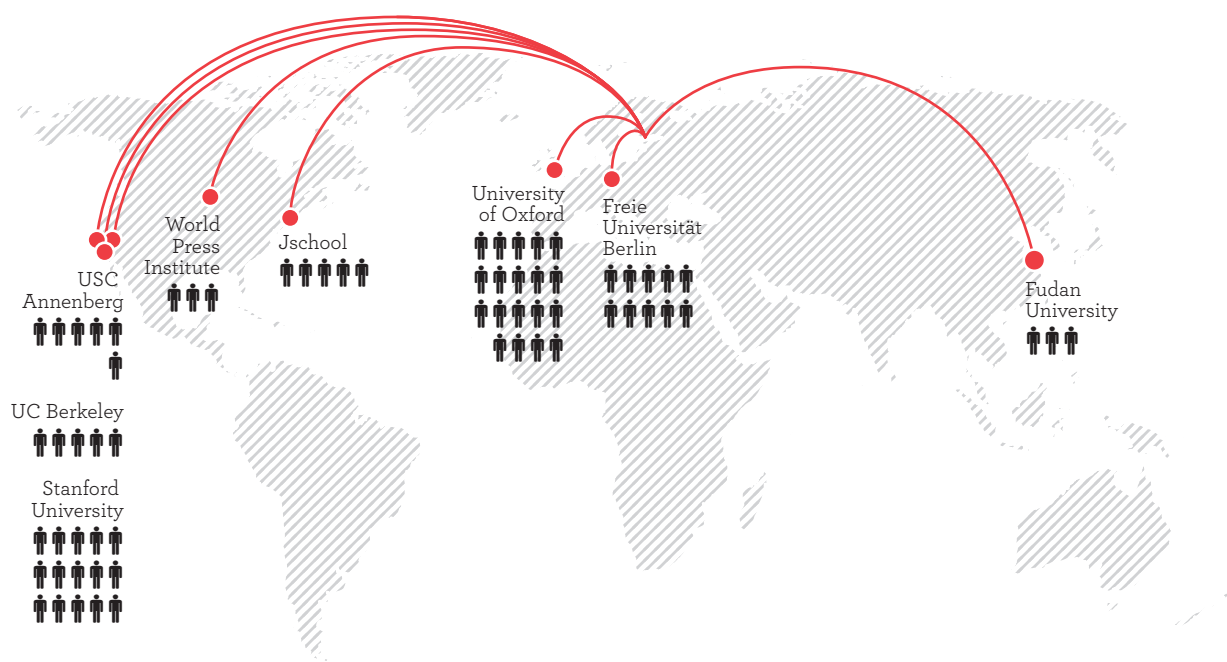
WORLD PRESS INSTITUTE, WPI FELLOWSHIP
PROGRAM FOR INTERNATIONAL JOURNALISTS

*Piia Elonen, Juha Kauppinen, Katja Kuokkanen,
Esa Mäkinen, Mikko Numminen*

TUTKIVAN JOURNALISMIN KESÄKURSSI,
COLUMBIAN YLIOPISTO

Lahjoitukset yhteensä	98 245 €
Toimittajastipendit yhteensä	625 479 €
Apurahat yhteensä	3 679 635 €
Kaikki apurahat ja lahjoitukset yhteensä	4 403 359 €

MYÖNNETYT TOIMITTAJASTIPENDIT VUOSINA 2006-2012

PORNOA JA
POLITIikka
KALLE, JALLU JA RATTO
OVAT SAANEET LAURA
SAARENMAAN
PAULOIHINSA. MEDIA-
TUTKIJA ETSII ASIAA
EPÄASIALLISTAKIN.

Kansalliskirjaston mikrofilmilukusalissa tuoksuu vanha siivistys. Talvinen valo kajastaa ikkunoista, salia kiertävillä parvilla vanhojen lehtien niteet yltävät koristemaalattuun kattoon. Korinttilaispylväät pitävät järjestystä yllä.

Näkymä on kaunis ja klassinen – jotain aivan muuta kuin aineisto, jota tutkija Laura Saarenmaa mikrofilmeiltä selaa. Hän nimittäin lukee muun muassa Kallen, Jallun, Nyrkkipostin, VIP:n, Urkin, Raton ja Coctailin vuosikertoja 1940-luvulta 1980-luvulle.

Ei perinteisessä mielessä kaikkein arvostetuinta tutkimusmateriaalia. Mutta sitä kiinnostavampaa.

Tai kuten Saarenmaa, Tampereen yliopistossa toimiva Suomen Akatemian tutkijatohtori, itse sanoo: ”Se on ihan mieletöntä. Mä olen ihan liekeissä tästä aineistosta.”

Saarenmaa kerää mikrofilmilukusalissa materiaalia tutkimukseen, jossa hän tarkastelee, millaisia julkaisufoorumeita suomalaiset miestenlehdet ovat olleet.

Suomen Akatemian rahoittama hanke päättyy vuonna 2015. Aineistonkeruu on vielä kesken, mutta isot teemat ovat jo alkaneet hahmottua tutkijan mielessä.

Yksi on Suomen sodanjälkeinen todellisuus: sotakorvaukset, suhteet Neuvostoliittoon ja sopeutuminen rauhaan. Miestenlehdet pyrkivät esimerkiksi avittamaan arkeen asettautumista ihan konkreettisesti.

←
Mediatutkija Laura Saarenmaa on myös mediakulttuurin tutkimukseen keskittyvän Lähikuva-lehden päätoimittaja.

”1940- ja 50-lukujen miestenlehdistä löytyy ohjeita siihen, miten ollaan vaimon kanssa kotona ja vältetään uhkaava avioero.”

Toinen iso teema on sotien käsittely niin rintamamiesten kuin upseerienkin näkökulmasta.

”Etenkin Suomen ja Saksan aseveljeydestä riittää puhuttavaa vuosi toisensa jälkeen. Myös suomalaisupseerien saamaa SS-koulutusta ja Hitlerin Suomen-vierailua käsitellään. Nuo aiheethan eivät varsinaisesti olleet pinnalla 1960- ja 1970-lukujen valtajulkisuudessa.”

Saarenmaan mukaan näyttääkin siltä, että miestenlehdet muodostivat eräänlaisen vastajulkisuuden, jossa sotaa ja muita poliittisesti arkaluonteisia asioita uskallettiin käsitellä. 1970-luvulla arvosteltiin esimerkiksi Urho Kekkosen kolmannen presidenttikauden jatkamista poikkeuslailla. ”Tosin visusti nimimerkkien suojissa.”

Kolmanneksi teemaksi on ehkä vähän yllättäenkin hahmottumassa kansainvälisyys. Miestenlehtien aineisto oli Saarenmaan mukaan 1960-luvulle asti osittain käännettävää.

”Jälleenrakennusajan Suomessa luettiin Renon yökerhoista ja Pariisiin ja Texasin ilotyöistä, vaikei ehkä tiedetty, missä koko Reno on!”

Ja sitten on tietenkin seksiaineisto.

1950-luvulla sitä voi luonnehtia nimenomaan kansainväliseksi. Lehdissä katsottiin uteliaasti ja innostuneesti maailmaa Suomen rajojen ulkopuolella.

Pian näkökulma muuttui. ”1960–1970-luvuilla seksi asettuu luontevasti samaan maailmaan sodan, politiikan ja poliitikkojen hyvä veli-verkostojen kanssa. Jo tässä vaiheessa tutkimusta ajattelen, että tällä yhdistelmällä on ollut vaikutusta siihen, millainen poliittinen kulttuuri meille kehittyi.”

Pornoa ja politiikkaa samoissa kansissa: yhdistelmään tiivistyy se, mikä vähemmän asiallisina pidetyissä ajanvietelehdissä Saarenmaata kiinnostaa.

”Yleisesti sen kai voisi sanoa, että etsin asiallista epäasiallisesta. Paljon yhteiskunnallista ja poliittista käsitellään piilossa: viihteelliseksi tai harmittomaksi ajatellun piirissä.”

Viihde ei ole ”vain” viihdettä. Ajanvietelehdistö – siihen kuuluvat sekä miesten- että naistenlehdet – on ollut usein se paikka, jossa poliit-

tisesti isot ja arkaluonteiset asiat on nostettu julkiseen keskusteluun. Tällaisia asioita ovat Saarenmaan mukaan olleet esimerkiksi yksinhuoltajaäitien asema, aborttilainsäädäntö, alkoholipolitiikka sekä naisten ja miesten roolien muutos.

”Minua kiinnostaakin juuri se, millaisen julkisuuden ajanvietelehdet ovat muodostaneet.”

Naistenlehtiä on vuosien mittaan tutkittu eri näkökulmista paljonkin.

Tuota tutkimusta on Saarenmaakin tehnyt, esimerkiksi muutama vuosi sitten Helsingin Sanomain Säätiön rahoittamassa hankkeessa, joka tarkasteli suurilevikkisiä suomalaisia naistenlehtiä julkisuuden muotoina. Tutkimuksessa kysyttiin myös naistenlehdissä työskentelevien toimittajien käsityksiä työnsä yhteiskunnallisesta merkityksestä.

Saarenmaa aikoi itsekin opintojensa puolivälissä toimittajaksi. Hän teki toimittajan ja kriitikon töitä Aamulehdessä, parissa paikallislehdessä ja -televisiossa. Opintojen loppuvaiheessa tuli kuitenkin tarjous tuntiopettajan töistä, ja siitä se sitten lähti, askel askeleelta, tutkijan ura.

Yliopistonmäelle harpponeen tuoreen kirjallisuustieteen opiskelijan mielessä ei alun alkaen väikkynyt tutkijan tai edes toimittajan ura.

”Kai sitä odotti vähän *Kuolleiden runoilijoiden seuran* hengessä, että siellä opetellaan siteeraamaan ulkoa runoja.”

Toisin kävi. Viimeistään väitöskirjan valmistuttua 2010 alkoi olla selvää, että Saarenmaan heiniä ovat pikemminkin vähemmän henkevinä pidetyt aineistot. Väitöskirjassaan hän lähti tutkimaan sitä, millaista julkista tilaa ajanvietelehdet 1960- ja 1970-luvuilla tarjosivat naisille.

Kohteena olivat sellaiset julkkiskaunottaret kuin Tabe Slioor, Liana Kaarina, Laila Kinnunen ja Lenita Airisto ja aineistona Hymyn, Jallun, Jaanan ja Uuden Naisen julkisjutut.

Tutkimuksessa Saarenmaa päätyi siihen, että julkkisinstituutio muotoutui eri lehtien välille syntyneen kilpailun varaan. Samalla julkisuuskulttuuri muuttui laajemmin.

”Tuolloin syntyi koko tämä henkilökohtaisuuksiin menevä juttutyyppi sellaisena kuin me sen tunnemme. Alettiin puhua murheista, suurista ja ongelmista. 1950-luvulla haastattelujen tyylilaji oli ollut hyvin kiiltokuvamainen: sellainen säteilevän makea, että hyvin kaikki menee.”

Lehdissä puhuvien naisten äänet monipuolistuivat. Mutta niin kävi myös miesten äänille. Se tuli yllätyksenä tutkijalle, joka tutkimuksen alkaessa ei ollut oikeastaan ajatellut miehistä yhtään mitään.

”Kun aloin jäljittää intiimin, tunnustuksellisen juttutyypin alkuvaihetta, ensimmäiset haastateltavat ja juttujen toimittajat olivatkin miehiä. Se oli yllätys.”

Intiimi ei ollutkaan naisten alue. Miesten äänet vain olivat jääneet huomaamatta.

Miehet ovat olleet tutkimuksellisessa katveessa myös mediayleisönä. ”Kun yleisöjä on tutkimuksessa lähestytty sukupuolen näkökulmasta, on lähestytty tyttöjä tai naisia. Sukupuoli on tullut useimmiten tarkoittaneeksi naissukupuolta.”

Tätä aukkoa täytetään nyt Saarenmaan johtamassa, Helsingin Sanomain Säätiön rahoittamassa hankkeessa. Sen tutkijana työskentelee Mikko Hautakangas, joka tuo hankkeeseen sosiaalisen median osaamista. Hautakangas on aiemmin tutkinut muotiblogeja ja toimittajien verkkoläsnäoloa.

Vuoden 2014 loppuun mennessä on tarkoitus selvittää perusasioita poikien ja nuorten miesten mediankäytöstä: esimerkiksi sitä, miten medioita arvotetaan, millaiset seikat käyttöä ohjaavat ja miten nuoret miehet itse kokevat heille tarjoutuvan mediamaiseman.

”Meitä kiinnostaa myös poikien poliittinen osallistuminen ja etenkin sosiaalisen median puheenvuoroissa esiin nouseva, valtavirtamedioihin kohdistuva skeptisyys ja korostetun rationaalinen argumentaatio.”

Saarenmaa huomauttaa, että mediakenttä on toki täynnä miehille suunnattuja julkaisuja mutta kohdentamista ei tehdä sukupuolen kautta. Ollaan liikkeellä asian kautta: musiikin, tekniikan, urheilun, elokuvan.

Niille, jotka ovat yrittäneet puhutella nimenomaan miehiä, on tunnetusti käynyt huonosti. Miesten lifestylelehdet Miesten Gloria, Slitz, SK Mies tai Trendi Veli eivät ole olleet Suomessa pitkäikäisiä.

Pojista ja nuorista miehistä puhutaan Saarenmaan mukaan yleensä aina ongelmakeskeisesti. ”Pojat ovat syrjäytymisvaarassa, pojilla menee huonosti, pojilla ei ole ystäviä, pojat ovat päihteiden väärinkäyttäjiä. Me haluamme lähestyä poikia ja nuoria miehiä toisin.”

Huolenaiheita aihepiiristä ei silti puutu. ”Minua häiritsee erityisesti se, että kun puhutaan median nuorille aiheuttamista suorituspainesta, usein oletetaan, että paineet kohdistuvat tyttöihin. Poika on se halua-va, pystyvä ja aggressiivinen ja tyttö kohde, jota tavoitellaan. Kuitenkin pojat ovat ihan yhtä hämillään ja sekaisin omien tunteidensa kanssa.”

Tampereen yliopiston päärakennuksen arkkitehtuuri on hyvin kaukana Kansalliskirjaston mikrofilmilukusalin klassisesta hengestä. Täällä, suorien viivojen ja rakennuksen talvella jäätäväksi muuttavien maisemaikkunoiden keskellä 37-vuotias Saarenmaa kuitenkin viihtyy parhaiten.

Ei voi olla ajattelematta, että se seitsemäntoista vuotta sitten aloittanut opiskelijalikka olisi ihmeissään.

”Ei se olisi kyllä uskonut. Olen viihtynyt täällä tosi hyvin. Ja se, että mulla on huone täällä päätalolla, kyllä mää siitä iloitsen joka päivä.”

Mää, niin. Saarenmaa on syntyjään tamperelainen, ja viihtynyt kuumemma vähän liiankin hyvin kotikaupungissaan.

Tutkijavaihdossa Lontoossa on silti jo käyty, ja lisääkin on suunnitelmassa. Sekä kansainväliset että suomalaiset kollegat ovat jo ehtineet huomata, millaisia aineistoja Saarenmaa kaikkein mieluiten tutkii.

”Minut tunnetaan tutkijana, jonka powerpointeista löytyvät aina ällöttävimmät tai huvittavimmat aineistot. Ne, joihin kukaan muu ei halua koskea pitkällä tikullakaan.”

Esimerkiksi sopii Saarenmaan viime vuonna julkaisema artikkeli Savett-kosteuspyyhkeiden tulosta Suomen markkinoille 1960-luvun lopulla. Pyyhkeet oli nimetty tarkoituksenmukaisesti. Epäselväksi ei varmasti jäänyt, mitä esimerkiksi Savett Peräpyyhkeellä oli tarkoitus pyyhkiä. Myös mainostekstit olivat hyvin informatiivisia, esimerkiksi peräpukamavaivoja kuvailtiin yksityiskohtaisesti.

”Mainoskampanja kertoo hygieniäkäsitysten muutoksista ja tarjolla olleista ratkaisuista aikana, jolloin nykyisenkaltaisia peseytymismahdollisuuksia ei vielä ollut.”

Saarenmaalla ei ole tapana hätkähtää. Olkoonkin vain materiaali ällöttävää, likaista tai turhalta tuntuva. Hän kyllä näkee siinä myös asiallisen.

Sanna Kangasniemi

Kirjoittaja on Helsingin Sanomien Nyt-liitteen toimittaja.

TALOUS- JA SIJOITUSTOIMINTA

Varsinaisen toiminnan kulujäämä oli 6 812 558 euroa (vuonna 2011: 6 280 884 euroa), josta apurahat olivat 4 403 359 euroa (3 963 514 euroa). Toimikauden aikana maksettiin palkkoja ja palkkioita 815 787 euroa (878 422 euroa). Säätiö ei ottanut vastaan avustuksia ja apurahoja vuonna 2012. Tilikauden alijäämä oli 1 894 342 euroa (alijäämä 42 193 749 euroa). Säätiöllä on siirtovelkoja 5 811 034 euroa (4 806 664 euroa), josta maksamattomia apurahoja ja stipendejä 5 626 434 euroa (4 561 823 euroa).

Hallituksen ja valiokuntien jäsenille on vuoden aikana maksettu kokouspalkkioita yhteensä 12 000 euroa. Palkkio on kokouskohtainen, ja sitä on maksettu vain kokouksissa läsnä oleville jäsenille.

Osakkeiden ja sijoitusrahasto-osuuksien laskentaperusteita ja kirjauserusteita on muutettu. Tilikauden aikana säätiö on siirtynyt soveltamaan rahoitusvälineiden arvostuksessa KPL 5.2a §:n mukaista käyvän arvon mallia.

Vertailutiedot on muutettu vuoden 2011 taselukupuihin. Sijoitusrahasto-osuudet esitetään pysyvissä vastaavissa. Arvonmuutokset esitetään omassa pääomassa Käyvän arvon rahastossa. Osakkeet ja sijoitusrahasto-osuudet on arvostettu tilinpäätöspäivän markkina-arvoon pois lukien kiinteistöosakkeet, jotka on arvostettu hankintahintaan.

Vertailutiedot on muutettu vastaamaan uudistettua käytäntöä, joten Käyvän arvon rahaston oikaisu 31.12.2011 sisältää myös arvonnousut 963 651 euroa.

Säätiön tilikauden 2011 tuloslaskelmaa ei ole oikaistu, joten tilikausien 2012 ja 2011 tulokset eivät ole vertailukelpoisia.

Muutoksen tavoitteena on saada tuloslaskelma aikaisempaa paremmin kuvaamaan säätiön tuloksenmuodostusta. Sijoitusten lyhyen aikavälin arvonmuutoksilla ei ole oleellista merkitystä säätiön toimintaan.

Sijoitus- ja rahoitustoiminnan nettotuotot olivat 4 918 216 euroa (2011: nettotuotot -35 912 865 euroa sisältäen arvonmuutokset -44 303 072). 4 967 213 euron tuotoista (8 871 980 euroa) pääosan muodostivat Sanoma Oyj:n osinkotuotot 3 420 942 euroa (6 271 727 euroa) ja sijoitusrahastojen voitto-osuudet 1 243 660 euroa (1 270 341 euroa). Sijoitusten arvonmuutokset Käyvän arvon rahastossa -58 204 621 euroa (-54 379 798 euroa) muodostuivat pääosin Sanoma Oyj:n osakkeiden arvonmuutoksesta. Sanoma Oyj:n osakkeiden kirjanpitoarvo määri-

teltiin vuoden 2006 lopussa, kun Helsingin Sanomain Säätiö perustettiin yhdistämällä Helsingin Sanomain 100-vuotissäätiö ja Päivälehden arkistosäätiö.

Säätiön varallisuuden markkina-arvo oli vuodenvaihteessa 95,0 miljoonaa euroa (99,6 miljoonaa euroa). Osakesijoitusten osuus varallisuudesta oli 86 % (86 %), kiinteistöjen 7 % (7 %) ja korkosijoitusten 7 % (7 %). Sanoma-osakkeiden osuus koko varallisuudesta oli 45 % (51 %). Toimintavuoden aikana ei tehty oleellisia allokaatiomuutoksia.

Markkina-arvoin laskettuna arvopaperisijoitusten tuotto 2012 oli 1,1 % (-28,9 %). Sanoma-osakkeiden tuotto oli -9,8 % (-40,5 %) ja muiden sijoitusten yhteensä 13,8 % (-6,8 %).

Rahavarojen hoito ja sijoitustoiminta on tehty hallituksen hyväksymän sijoituspolitiikan mukaisesti ja sijoitustoimintaan liittyvät asiat on käsitelty säätiön talousvaliokunnassa.

Säätiön sijoitustoiminnan tavoitteena on säilyttää ja kasvattaa pääomaa pitkällä aikavälillä sekä turvata varsinaisen toiminnan edellyttämät vakaa kassavirta ja riittävä maksuvalmius. Sijoitushorisontin ollessa pitkä sijoitusstrategia on osakepainotteinen. Kotimainen ja kansainvälinen taloudellinen tilanne heijastuu säätiön sijoituksiin. Sijoitustoiminnan riskit liittyvät pitkälti Sanoma Oyj:n osakkeen arvoon ja osingonmaksukykyyn sekä osakemarkkinoiden ja talouden yleiseen kehitykseen.

Säätiön kirjanpidon ja maksuliikenteen on hoitanut Sanoma Oyj:n talouden palvelukeskus.

TULOSLASKELMA

Luvut EUR	1.1.-31.12.2012		1.1.-31.12.2011	
VAR SINAINEN TOIMINTA				
<i>TUTKIMUSTOIMINNAN EDISTÄMINEN</i>				
Tuotot				
Kulut				
Jaetut apurahat	4 305 114		2 741 631	
Uutisraivaaja-hanke	0		363 282	
Lahjoitukset	98 245		1 257 740	
Palautuneet/perutut apurahat	0		-399 138	
Osuus henkilöstökuluista	203 803		221 798	
Poistot	7 071		8 626	
Muut kulut	277 961	4 892 195	210 308	4 404 245
Tutkimustoiminnan edistämisen alijäämä		-4 892 195		-4 404 245
<i>MUSEO- JA ARKISTOTOIMINTA</i>				
Tuotot		8 791		35 200
Kulut				
Apurahat				
Osuus henkilöstökuluista	732 457		760 736	
Poistot	106 120		108 918	
Muut kulut	1 015 031	1 853 607	969 405	1 839 059
Museo- ja arkistotoiminnan alijäämä		-1 844 816		-1 803 859
<i>YHTEISKULUT</i>				
Tuotot				
Kulut				
Henkilöstökulut	974 976		1 022 963	
- siirretty toiminnanaloille	-936 260		-982 534	
Poistot	1 414		1 725	
Muut kulut	35 416	-75 547	30 626	-72 779
Yhteiskulujen alijäämä		-75 547		-72 779
Kulujäämä		-6 812 558		-6 280 884
VARAINHANKINTA				
Tuotot		0		0
Tuottojäämä		0		0
SIJOITUS- JA RAHOITUSTOIMINTA				
Tuotot		4 967 213		8 871 980
Arvonmuutos		0		-44 303 071
Kulut		-48 997		-481 773
Tuottojäämä		4 918 216		-35 912 865
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ		-1 894 342		-42 193 749

Vuosikertomuksessa on esitetty lyhennelmä tilinpäätöksestä.

Esitetty tilinpäätös ei sisällä kaikkia kirjanpitolain mukaisessa tilinpäätöksessä esitettäviä tietoja.

Luvut on esitetty euron tarkkuudella.

TASE

Luvut EUR	31.12.2012		31.12.2011	
VASTAAVAA				
<i>PYSYVÄT VASTAAVAT</i>				
Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet	0		2 693	
Muut pitkävaikutteiset menot	218 330	218 330	289 110	291 803
Aineelliset hyödykkeet				
Koneet ja kalusto	101 846		113 763	
Muut aineelliset hyödykkeet	1 440 850	1 542 696	1 440 850	1 554 613
Sijoitukset				
Osakkeet ja rahasto-osuudet		95 009 117		99 456 585
Pysyvät vastaavat yhteensä		96 770 143		101 303 001
<i>VAIHTUVAT VASTAAVAT</i>				
Vaihto-omaisuus		6 436		7 871
Saamiset				
Lyhytaikaiset				
Muut saamiset	0		38	
Siirtosaamiset	93 117	93 117	102 860	102 898
Rahoitusarvopaperit		0		0
Rahat ja pankkisaamiset		33 784		185 877
Vaihtuvat vastaavat yhteensä		133 336		296 646
Vastaavaa yhteensä		96 903 479		101 599 647
VASTATTAVAA				
<i>OMA PÄÄOMA</i>				
Sidotut rahastot				
Toimintapääoma		1 000 000		1 000 000
Vapaat rahastot				
Käyttörahas	145 786 455		145 786 455	
Käyvän arvon rahasto	-58 204 621		-54 379 798	
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	4 346 743		-8 802 958	
Käyvän arvon rahaston oikaisu	0		55 343 450	
Tilikauden yli-/alijäämä	-1 894 342		-42 193 749	
Oma pääoma yhteensä		91 034 236		96 753 400
<i>VIERAS PÄÄOMA</i>				
Lyhytaikainen				
Ostovelat	36 534		15 263	
Muut velat	21 675		24 321	
Siirtovelat	5 811 034	5 869 243	4 806 664	4 846 247
Vieras pääoma yhteensä		5 869 243		4 846 247
Vastattavaa yhteensä		96 903 479		101 599 647

Vuosikertomuksessa on esitetty lyhennelmä tilinpäätöksestä.

Esitetty tilinpäätös ei sisällä kaikkia kirjanpitolain mukaisessa tilinpäätöksessä esitettäviä tietoja.

Luvut on esitetty euron tarkkuudella.

HALLINTO JA HENKILÖKUNTA

Hallitus ja asiamiehet

Säätiön hallitukseen kuuluivat Janne Virkkunen puheenjohtajana, Reetta Meriläinen ja Matti Sintonen varapuheenjohtajina sekä Kaius Niemi, Liisa Välikangas ja Jyrki Ali-Yrkkö jäseninä. Hallituksen ensimmäinen varajäsen oli Merja Karhapää ja toinen varajäsen Elina Lehtinen.

Yliasiemiehenä oli Heleena Savela. Hän toimi hallituksessa esittelijänä, sihteerinä oli asiamies Ulla Koski.

Toimikauden aikana hallitus kokoontui neljä kertaa.

Toukokuussa hallitus teki opintomatkan Kiinaan. Matkan aikana vierailtiin mm. CUC:ssä (Communication University of China) Pekingissä ja Fudanin yliopistossa Shanghaissa sekä tavattiin kiinalaisia toimittajia.

Syyskuussa hallitus piti visiopäivän, jonka aikana täsmennettiin säätiön strategiaa vuosiksi 2013–2020.

Työvaliokunta

Työvaliokunta valmistelee hallituksen kokouksiin tulevat asiat. Siihen kuuluivat Janne Virkkunen (puheenjohtaja), Reetta Meriläinen, Matti Sintonen ja Heleena Savela. Työvaliokunnan sihteerinä toimi Ulla Koski. Työvaliokunta kokoontui toimikauden aikana kolme kertaa.

Talousvaliokunta

Talousvaliokunnan tehtävänä on valmistella säätiön sijoitusstrategia ja raportoida työvaliokunnalle ja hallitukselle sijoitusomaisuuden hoidosta. Vuonna 2012 talousvaliokunnan puheenjohtajana toimi Nils Ittonen ja jäsenenä Heleena Savela, Matti Sintonen ja Janne Virkkunen. Kokousten sihteerinä oli Ulla Koski. Talousvaliokunnan kokouksia pidettiin vuoden aikana viisi.

Tieteellinen toimikunta

Tieteellisen toimikunnan tehtävänä on avustaa hallitusta apurahanomusten arvioinnissa. Toimikunnan jäsenet olivat professori Colin Sparks Hongkongin baptistiyliopistosta, professori Thorsten Quandt Münsterin yliopistosta ja toimituspäällikkö, VTT Hanna Rajalahti Talouselämä-lehdestä. Säätiön edustajina toimikunnassa olivat Matti Sintonen (puheenjohtaja), Heleena Savela ja Ulla Koski (sihteeri). Toimikunta kokoontui toimintavuoden aikana kerran, kesäkuussa Oxfordissa.

Henkilökunta

Toimintavuonna 2012 Helsingin Sanomien Säätiön palveluksessa oli 12 vakituudessa työsuhteessa olevaa työntekijää.

Säätiö toimi kolmessa toimipisteessä: Sanomatalossa, johon on keskitynyt säätiön apurahatoiminta, Korkeavuorenkadulla, jossa sijaitsee Päivälehdien arkisto, ja Ludviginkadulla, jossa toimii Päivälehdien museo.

Tilintarkastajat

Tilintarkastajina toimivat Johanna Perälä KHT sekä Samuli Perälä KHT ja varatilintarkastajina Juha Tuomala KHT ja Henrik Sormunen KHT.

Säätiön hallitus 2012 vasemmalta lukien: Kaius Niemi, Liisa Välikangas, Janne Virkkunen (puheenjohtaja), Jyrki Ali-Yrkkö, Matti Sintonen (varapuheenjohtaja) ja Reetta Meriläinen (varapuheenjohtaja).

VAIKUTTAVAA TYÖTÄ DAVID LEVYN JOHTAMA REUTERS-INSTITUUTTI PYRKII TEKEMÄÄN TIEDETTÄ, JOSTA ON KÄYTÄNNÖN HYÖTYÄ JOURNALISTEILLE.

Joskus ihmisen elämä näyttää jälkikäteen katsottuna suunnitellumalta kuin se on ollutkaan.

Näin on brittiläisen kuusikymppisen David Levyn tapauksessa.

Hän on ollut sekä journalisti, tutkija että julkisen palvelun sääntelyä pohtinut byrokraatti. Kaikkia näissä ammateissa hankittuja taitoja tarvitaan itsenäisessä tutkimuslaitoksessa, joka haluaa vaikuttaa mediaa koskevaan päätöksentekoon. Niinpä Reuters-instituutin johtajuus Oxfordin yliopistossa tuntuu Levyn uran loogiselta päätepisteeltä.

Sama instituutti vastaanottaa vuosittain fellowship-ohjelmaansa runsaat parikymmentä journalistia eri puolilta maailmaa. Joka vuosi kolme stipendiaattia tulee Suomesta.

Nuorena David Levy ei halunnut edes hakea Oxfordin yliopistoon, mutta nyt hän istuu Green Templeton Collegen kahvihuoneessa ja vaikuttaa vallan kotiutuneelta. Hän vaihtaa muutaman sanan kaikkien paikalle osuvien kanssa.

Levyllä on meneillään viides vuosi Reuters-instituutissa. Työ on edelleen kiinnostavaa ja jännittävää, sen takaavat instituutin kolme erilaista tehtävää: toimittajien fellowship-ohjelma, tutkimustyö ja rooli päätöksentekoon vaikuttavana ajatuspajana.

”Kunnianhimomme ylittää jatkuvasti resurssimme, joten minulla on nyt enemmän harmaita hiuksia.”

→
David Levy uskoo,
että journalismi
kaipaa vastedeskin
tutkijoiden tarkastelua.

Nuorena Levy pohti akateemista uraa, mutta ajautui toimittajaksi. Hän teki pitkän ja menestyksekkään uran BBC:ssä, ensin toimittajana ja sitten hallinnon uudistajana. Vuonna 2007 hän viimein päätti, että oli aika lähteä BBC:stä ja etsiä jotakin muuta. Hän alkoi luennoida mediataloudesta ja median sääntelystä. Sitten silmiin osui työpaikkailmoitus: Reuters Institute for the Study Journalism etsi uutta johtajaa.

Instituutti tarvitsi ihmisen, jolla on kokemusta hallinnosta, toimintustyöstä ja varainhankinnasta. Kansainvälisyyskin oli tarpeen – se sopi Ranskassa asuneelle ja ranskan kieltä puhuvalle Levylle hyvin. Ja työ oli vielä Oxfordissa, jossa Levy perheineen asui jo valmiiksi.

Levy haluaa laajentaa instituutin toimintaa ja tuottaa entistä enemmän tutkimusta. Viestintäpolitiikkaan vaikuttaminen on hänelle tärkeää. Koska instituutilla on ikää vasta runsaat kuusi vuotta, se tarvitsee vahvoja näyttöjä päästäkseen vaikuttamaan.

”Haluaisin viedä läpi pitkiä, kunnianhimoisia tutkimusprojekteja. Jos haluaa tehdä vertailevaa tutkimusta, pitäisi pystyä sitoutumaan kahden–neljän vuoden projekteihin”, Levy sanoo.

Hän on innoissaan uudesta hankkeesta, jossa instituutti pyrkii vuosittain kartoittamaan eurooppalaisen journalismin ja mediatalouden tilaa. Malli on peräisin yhdysvaltalaisen Pew-tutkimuskeskuksen State of the News Media -raportista.

Tiukan akateemiseksi laitokseksi hän ei ole Reuters-instituuttia viemässä. ”Toki tutkimusten pitää olla tieteellisesti pitäviä, mutta olennaista on, että niistä on hyötyä käytännössä, sekä journalisteille että päätöksentekijöille.”

Toimittajien fellowship-ohjelma on paljon instituuttia vanhempi. Ammatillaiset Egyptistä, Burmasta, Suomesta, Japanista, Kiinasta, Samoalta ja ties mistä opettavat joka vuosi Levylle uusia asioita. ”On hienoa, että fellow’t ovat kokeneita journalisteja eivätkä toimittajan urasta haaveilevia opiskelijoita. Olen oppinut heiltä, että ei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa tehdä journalismia”, Levy sanoo.

”Eräs fellow totesi, että ainoastaan Reuters-instituutissa voi samana aamuna kuulla ihmisten puhuvan sanomalehtien maksumuureista ja maista, joissa toimittajat joutuvat vankilaan totuuden puhumisesta.”

Tämän vuoden syyskuussa juhlitaan ohjelman 30-vuotispäivää, ja sil-

loin eri vuosikertojen fellow't palaavat Oxfordiin tapaamaan toisiaan. Siihen mennessä Oxford on ottanut vastaan yli 500 toimittajaa 90 maasta.

Samalla instituutti pyrkii keräämään alumneiltaan lahjoituksia, joiden turvin Oxfordiin voitaisiin tuoda yksi toimittaja lisää. ”Fellows' fellow” tulisi kenties jostakin köyhästä maasta, josta muuten ei pystyisi matkustamaan.

Entä instituutin asema Oxfordissa? Yliopistossa ei voi tehdä mediaan tai journalismiin liittyvää tutkintoa, joten instituutti on outo lintu yliopiston sisällä. Asiaan on tulossa muutos kenties jo ensi syksynä, jos ja kun politiikan ja kansainvälisten suhteiden laitos alkaa tarjota median ja viestinnän linjaa maisteriohjelmassaan.

Reuters-instituutti kuuluu politiikan laitokseen, ja sen toimittajavieraat pääsevät osallistumaan maisteriohjelman kursseille. Tutkintoa he eivät kuitenkaan pääse tekemään.

Oxford on David Levyn mukaan muuttanut 1970-luvun puolivälistä, jolloin hän opiskeli Yorkin yliopistossa, kirjoitti opiskelijalehteen ja teki juttuja yliopistoradioon ja -televisioon. Oxford tuntui tuohon aikaan Levystä yläluokkaisten snobien valloittamalta.

”Nykyään täällä on vähemmän muodollisuutta ja satojen vuosien aikana kehittyneitä outoja rituaaleja.”

Keskiaikaiset rakennukset ovat tietenkin samat, mutta niissä on nyt myös naisia ja ulkomaalaisia. Se on kenties merkittävin muutos.

Levy päätyi lopulta Oxfordiin tekemään väitöskirjaa. Nuffield Collegessa oli vain aikuiseen ikään ehtineitä jatko-opiskelijoita ja kansainvälisempi tunnelma kuin nuorten opiskelijoiden collegeissa.

Väitöskirjassaan Levy keskittyi Ranskan 1900-lukuun. Se ei kuulosta uutistyyliin valmistavalta koulutukselta, mutta pian väitöskirjan jälkeen Levy sai kolmen kuukauden pestin BBC World Servicestä.

Homma oli yksinkertaista: Neljänä päivänä viidestä piti käydä läpi uutissähkeitä ja jakaa niitä toimittajille heidän seuranta-alueidensa mukaan. Viidentenä päivänä Levy sai kirjoittaa pienen radiopuheen jonkin kiinnostavan uutisen taustoista.

Hänen pitkä uransa BBC:ssä sai alkunsa juuri tällaisesta puheesta. Ranskan presidentti François Mitterrand oli järjestämässä kokousta

ranskankielisille maille Afrikassa. Sinä tiedät Ranskan politiikasta, kirjoitapa tästä lounasaikaan mennessä 650 sanaa, sanottiin Levyille.

Puheesta pidettiin niin paljon, että Levy pyydettiin radioon lukemaan se itse. ”Se oli minulle iso muutos: olin tehnyt neljä vuotta tutkimustyötä kirjoittaakseni 100 000 sanaa, nyt tutkin asiaa kolme tuntia ja kirjoitin 650 sanaa puhuakseni radiossa viisi minuuttia.”

Kolmen kuukauden pätkätyön jälkeen Levy löysi itsensä tuottajan paikalta. World Servicestä hän siirtyi varsinaisen BBC:n radiopuolelle. Välillä hän kävi kahden vuoden keikalla yliopistomaailmassa, mutta palasi taas journalismin pariin.

1980-luvun lopulla Levy työskenteli televisiossa BBC:n kuuluisassa Newsnight-ohjelmassa. Newsnight oli alkuvuodesta 2013 BBC:tä koettelevan skandaalin pahimmassa pyörteessä. Ohjelmasta hyllytettiin jakso, joka käsitteli tv-julkkis Jimmy Savillen vuosikymmeniä jatkunutta lasten hyväksikäyttöä. Sitten Newsnight meni väittämään syytöntä miestä pedofiiliksi.

”Viime syksynä sanoin, että salakuunteluskandaalin jälkeen sanomalehdet menettivät kansalaisten luottamuksen, mutta BBC näyttää vakaammalta kuin koskaan”, Levy muistaa. Noin kuukautta myöhemmin BBC oli menettänyt pääjohtajansa ja ajautunut sisäiseen kaaokseen.

”Tämä osoitti, kuinka hyvin osaan ennustaa tulevaisuutta!”

Britanniassa journalismi yrittää siis selviytyä syvästä luottamuskriisistä. Reuters-instituutti on viime vuosina keskittynyt tutkimaan journalismin toista suurta kriisiä, sanomalehdistön bisnesmallin murenemista.

”Britanniassa ja monissa muissa länsimaissa markkinat eivät enää välttämättä pysty takaamaan laaja-alaista ja puolueetonta tiedonvälitystä”, Levy sanoo.

Mediatalouden liikkeet johtavat hänen mielestään siihen, että yhä useampi alkaa tarjota journalismia, joka on suunnattu tietyllä tavalla ajatteleville ryhmille. Parhaiten pärjäävät sellaiset erikoistuneet lehdet kuin Financial Times ja The Economist. ”Niitä lukevat melko varakkaat ihmiset, jotka tarvitsevat lehtien tuottamaa analyysia työssään. He ovat valmiita maksamaan.”

Pahimmassa pinteessä ovat suuren yleisön yleissanomalehdet. Britti-

lehdistä Daily Mail ja The Guardian kuuluvat maailman suosituimpiin verkkolehtiin, mutta molemmat saavat tärkeimmät tulonsa edelleen printistä. The Guardian tekee vuosittain kymmenien miljoonien tappiot.

”The Guardianilla on edessään suurten valintojen aika”, Levy sanoo. Lehteä rahoittava säätiö ei voi loputtomiin selviytyä tappioista. Levy huomauttaa, että ratkaisu on vaikea: painaminen ja jakelu maksavat paljon, mutta mainostulojen vuoksi paperilehdestä tuskin voidaan lähiaikoina luopua.

Yleissanomalehden on Levyn mukaan hyvin vaikea saada maksumuuria toimimaan verkossa. The Timesin kokemukset eivät ole olleet rohkaisevia, ja avoimuutta saarnaavalle The Guardianille maksumuuri tuskin on vaihtoehto.

Jos suurten massojen lehdistö kärsii, julkiseen palveluun jää suuri kolo täytettäväksi. Levy uskoo, että britit haluavat kyllä tulevaisuudessakin maksaa BBC:n tarjonnasta, mutta eivät kenties yhtä paljon kuin nyt. ”Kun digitaalisuus lisää mielipiteellistä aineistoa, syntyy riski, että julkista palvelua pidetään tylsänä ja värittömänä.”

Entä se journalismi – kaipaako David Levy joskus bisnesmallien parista sitä tekemään?

”Kyllä. Journalismissa on kolme jännittävää puolta: Ensinnäkin siinä oppii uusia asioita, joista ei tiennyt mitään. Toiseksi on hienoa, jos niistä saa tolkun ja onnistuu vielä välittämään olennaisen yleisölle. Kolmanneksi journalismi voi vaikuttaa päätöksentekoon. Sitä ei tapahdu usein, mutta riittää, jos kaksi näistä täyttyy.”

Vaikka lehdistön bisnesmalli murenee, Levyn mielestä on selvää, että verkko luo uusia mahdollisuuksia. Englanninkielinen lehdistö voi nyt olla globaalia, kuten The Guardianin, Daily Telegraphin ja Daily Mailin kymmenistä miljoonista nettilukijoista näkee.

”Lehdistö tavoittaa nyt ihmiset aivan eri tavalla kuin ennen, ja tärkeillä uutisilla on entistä voimakkaampi vaikutus. Paradoksi on siinä, että internet elävöittää journalismia mutta aiheuttaa myös sen, että yleissanomalehtien on joko löydettävä uusia tulovirtoja tai tultava toimeen pienemmällä toimituksilla.”

Johanna Vehkoo

Kirjoittaja oli Reuters-instituutissa

Helsingin Sanomain Säätiön stipendiaattina 2009–2010.

14.1.2012

Rajat vastassa

Keväällä 2012 Päivälehdessä oli esillä pohjoismainen kiertonäyttely Truth be told?, jossa näytettiin arabimaailman kuohuntaa pilapiirroksien ja karikatyyrien kautta. Näyttelyn avajaisten yhteydessä pidetyssä seminaarissa käsiteltiin suomalaisen median tabuja.

Sarjakuvapiirtäjä Pertti Jarla kertoi, miten Fingerpori-sarjakuvassa liikutaan hyvän maun rajoilla ja rikotaan vanhoja käytäntöjä.

Viestinnän dosentti Johanna Sumiala Helsingin yliopistosta pohti puheenvuorossaan uskontoa suomalaisen median tabuna.

Iltaa isännöivät Ilta-Sanomien päätoimittajat Kaius Niemi ja Ulla Appelsin sekä vastaava päätoimittaja ja kustantaja Tapio Sadeoja.

Lööppikoneeseen tutustumassa Helsingin Sanomien toimituspäällikkö Hannu Pulkkinen ja toimituspäällikkö Erik Rissanen ja toimitussihteeri Pertti Koskinen Ilta-Sanomista.

29.3.2012

Alumni-tapaaminen

Säätiö järjesti toimittajastipendiaattien alumni-tapaamisen hotelli Vaakunassa Helsingin keskustassa. Ilta tarjosi entisille ja uusille stipendiaateille mahdollisuuden kuulumisten, kokemusten ja neuvojen vaihtoon.

Yliasiamies Heleena Savela iloitsi tervetulopuheessaan siitä, että stipendiohjelma on vakiinnuttanut paikkansa suomalaisten toimittajien jatkokouluttajana.

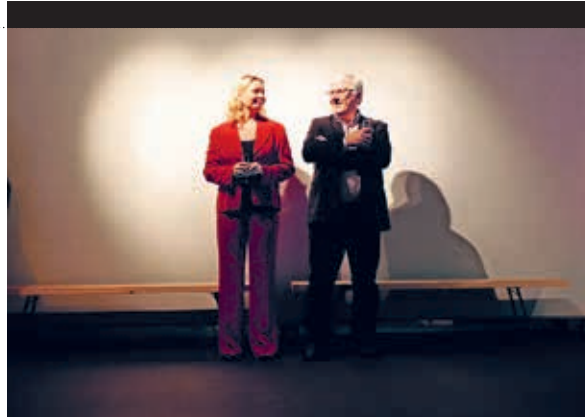

Stanfordin yliopiston stipendiaatit vuosimallia 2008: Carl-Gustav Lindén (selin) ja Irina Haltsonen. Heidän välissään Päivälehdessä museon johtaja Saila Linnahalmel.

15.2.2012

**Ilta-Sanomiat
80 vuotta**

Ilta-Sanomien 80-vuotis-juhlanäyttely *Tilanne kärjistyy* avattiin Päivälehdien museossa 15.2.2012. Näyttelyssä kerrottiin Ilta-Sanomien tarinaa uutisten, lööppien ja valokuvien avulla. Viikonloppuisin näyttelyssä järjestettiin lukuisia erikoispastuksia ja toimittajatapaamisia.

Valokeilassa Ilta-Sanomien päätoimittaja Ulla Appelsin ja Julkisen sanan neuvoston puheenjohtaja Risto Uimonen.

Ilta-Sanomien entinen toimispäällikkö Rampe Toivonen. Toivonen toimii nykyään Solar Filmsin tiedottajana.

Näyttely kertoi ilta-päivälehdien kiihkeärytmisestä työstä ja vuosikymmenten suurista uutistapahtumista.

Suosittu näyttely kertasi Ilta-Sanomien vaiheita Helsingin Sanomien iltapainoksesta maan johtavaksi ilta-päivälehdiksi.

Helsingin Sanomien vastaava päätoimittaja Mikael Pentikäinen ja Helsingin Sanomista eläkkeelle siirtynyt taittaja Jouko Vanninen avajaistunnelmissa.

Säätiön hallituksen varapuheenjohtaja Reetta Meriläinen ja hallituksen puheenjohtaja Janne Virkkunen osallistuivat iltaan.

Mikko Torikka opiskeli Stanfordissa ja Tuomas Forsell UC Berkeleyssä. Keskellä USC Annenbergiin lähdössä oleva Helena Liikanen-Renger, taustalla Johannes Koponen Scoopin-ryhmästä.

10.5.2012

SuBmoJour

Sustainable Business Model for Journalism -hankkeessa tutkitaan journalistisia verkkosivustoja ja niiden liiketoimintamalleja Suomessa, Yhdysvalloissa, Japanissa, Britanniassa, Ranskassa, Italiassa ja Espanjassa. Tutkimuksessa ovat mukana USC Annenberg, Waseda JSchool ja Tampereen yliopisto.

Seminaarin pääpuhujaksi oli professori Joseph Turow USC Annenbergista. Hän käsitteli verkon mahdollisuuksia toimia kannattavan journalistisen liiketoiminnan alustana.

28.5.2012

Media iholla

Media iholla -hankkeessa Tampereen yliopiston tutkijat Esa Reunanen ja Auli Harju selvittivät poliitikkojen ja järjestöaktiivien kokemuksia julkisuudesta ja heidän suhtautumistaan siihen. Seminaarissa julkistettiin Poliitiikan julkisuus kansanedustajien ja aktivistien kokemana -kirja.

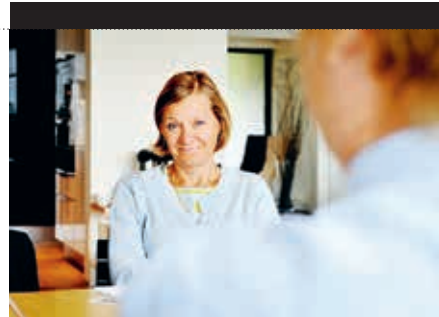
13.9.2013

Hallituksen visiopäivä

Hallitus kokoontui visiopäivään Villa Katayassa Lauttasaareissa. Päivän aikana hahmoteltiin säätiön toimintaa vuoteen 2020. Keskusteluissa pohdittiin mm. oman tutkimuslaitoksen perustamista.

Ideoimassa hallituksen jäsen Kaius Niemi. Hän nosti esille säätiön roolin sananvapauden edistäjänä.

Hallituksen jäsen Liisa Välikangas piti tärkeänä, että säätiö tukee jatkossakin viestintäalan uusien innovaatioiden syntymistä.

Hallituksen puheenjohtaja Janne Virkkunen, asiamies Ulla Koski ja hallituksen varapuheenjohtaja Matti Sintonen.

20.9.2012

Alumnitapaaminen

Syksyn alumnitapaaminen järjestettiin Päivälehdessä museossa. Illan kuluessa kesällä stipendivuotensa päättäneet toimittajat kertoivat kokemuksistaan ja oppimastaan uusille hakijoille.

Seminaarin puheenjohtajana toimi politiikan toimituksen esimies Marko Junkkari Helsingin Sanomista.

10.9.2012

Viestintäkonsernit strategisten haasteiden edessä

Aalto-yliopiston kauppa-
korkeakoulun viestinnän
laitoksessa meneillään
olevassa tutkimushankkeessa
selvitetään, kuinka suomalai-
set media-alan yritykset sel-
viytyvät käynnissä olevasta
median sisältöjä, teknologiaa
ja taloutta koskevasta media-
konvergenssista.

Tutkimuksen johtaja, professori Johanna Moisander johdatteli yleisöä aiheeseen.

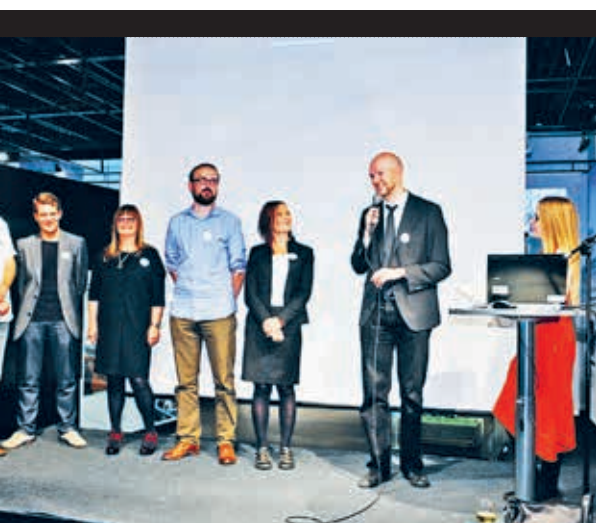
Pekka Pekkala, tutkija ja sää-
tiön entinen toimittajastipen-
diaatti USC Annenbergista,
oli yksi visiöpäivän alustajis-
ta. Vieressä hallituksen jäsen
Jyrki Ali-Yrkkö.

Hallituksen varapuheenjohtaja Reetta Meriläinen näki säätiön yhtenä tärkeänä tehtävänä tukea monitieteellistä tutkimusta.

Osallistujat pohtivat ryhmis-
sä säätiön tulevaa toimintaa.
Yliasiamies Heleena Savela
esittelemässä ryhmänsä
ideoita.

Stipendiaatit Tiina Rajamä-
ki, Pekka Pekkala, Tuomas
Forsell, Eija Väiliranta, Jarmo
Raivio, Reetta Rätty ja Mikko
Numminen Johanna Veh-
koon haastateltavina.

Helsingin Sanomien toimi-
tuspäällikkö Reetta Rätty vietti
avartavan lukuvuoden Fuda-
nin yliopistossa Shanghaissa.

Helsingin Sanomien toimi-
tajat Anssi Miettinen ja Tuija
Pallaste kiinnostuivat säätiön
toimittajastipendeistä.

1.10.2012

Jytkyn paluu

Seminaarissa julkistettiin laaja tutkimus vuoden 2011 eduskuntavaalien käsittelystä mediassa. Tutkimus tehtiin Turun yliopiston Eduskuntatutkimuksen keskuksessa Ville Pernaan johdolla. Helsingin Sanomain Säätiön aloitteesta tehty tutkimus käynnistettiin pian eduskuntavaalien jälkeen.

Jytky-hankkeen tutkimusryhmän jäseniä: tutkija Niko Hatakka, loppuraportin toimittuss sihteeri Sini Ruohonen ja tutkija Matti Välimäki.

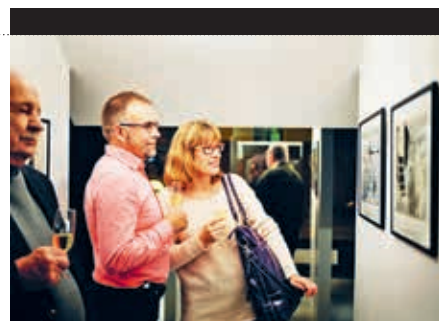
Tutkija Erkka Railo kertoi, että lehtien pääkirjoituksissa ja kolumneissa perussuomalaisia käsiteltiin etupäässä kriittisellä otteella.

Paneelikeskustelussa Päivikki Karhula, Tapani Tarvainen, Hanna Nikkanen, Reijo Aarnio, Teemu Ropponen ja Kai Ekholm. Mikael Pentikäinen johti puhetta.

Näyttelyn avajaisten yhteydessä järjestettiin seminaari, jossa pilapiirtäjä Jyrki Vainio arvioi Kari Suomalaisen työtä nykypiirtäjän silmin.

Avajaisvieraiden joukossa oli myös lavastaja Katariina Kirjavainen Helsingin kaupunginteatterista. Näyttelyseuran Pekka Kärkkäinen.

8.10.2012

Sananvapaus ja sensuuri verkkoaikana

Sananvapaus ja sensuuri verkkoaikana -hankkeessa on koottu kuvaa verkkosensuurin kehityksestä ja ulottuvuuksista vuosien 2011-2012 aikana. Tutkimus on Kansalliskirjaston ja Tampereen yliopiston Informaatiotieteiden yksikön yhteishanke.

Tutkimuksen tuloksista kertoivat hankkeen tutkijat professori Kai Ekholm ja Päivikki Karhula.

8.11.2012

Oi aikoja, oi tapoja

Professori Kari Suomalainen työskenteli Helsingin Sanomien pilapiirtäjänä 41 vuotta. Päivälehdien museon Oi aikoja, oi tapoja -näyttely esitteli Kari Suomalaisen taitavia karikatyyrejä poliitikoista ja muista tunnetuista henkilöistä sekä Rysänperän asukkaista ja puliukoista.

Näyttelyesite oli tehty sanomalehden muotoon. Kari-sanomissa kerrottiin mm. tapahtumista, jotka johtivat Suomalaisen lähtöön Helsingin Sanomista.

Piirtäjän omakuva johdatteli kävijöitä tutustumaan näyttelyyn.

Säätiön hallituksen puheenjohtaja Janne Virkkunen avasi näyttelyn. Virkkunen toimi Helsingin Sanomien vastaavana päätoimittajana Kari Suomalaisen aikaan.

Arto Astikainen ja Unto Hämäläinen Helsingin Sanomista seuranaan yliasiamies Heleena Savela.

Kari Suomalaisen puoliso Lippe Suomalainen, poika Petteri Suomalainen ja tytär Lilli Earl olivat itseoikeutettuja avajaisvieraita. Vasemmalla Päivälehdien museon tuottaja Päivi Lehtovirta.

19.11.2012

Kelluva kiinnostavuus

Tampereen, Jyväskylän ja Helsingin yliopiston yhteisessä tutkimuksessa selvitettiin journalismin kiinnostavuuden syntymekanismeja. Tutkimuksesta käy ilmi, että ihmiset ovat edelleen kiinnostuneita "kovista" uutisista ja että he keskustelevat mielellään isoista yhteiskunnallisista ongelmista.

YTT Heikki Heikkilä Tampereen yliopiston Journalismin, viestinnän ja median tutkimuskeskuksesta oli yksi hankkeen tutkijoista.

Tutkimuksen tuloksia esittelemässä YTT Laura Ahva Tampereen yliopiston COMET-tutkimuskeskuksesta.

13.12.2012

BootCamp

Uutisraivaaja BootCamp järjestettiin Aalto-yliopiston Startup Saunalla 15.12-17.12.2012. Kurssilla oli yli 60 osallistujaa, jotka opiskelivat innovaatioprosessia Stanfordin dSchoolin metodilla. Säätiö kutsui leirin ohjaajaksi Stanfordin dSchoolin Fellowships-ohjelman vetäjän Justin Ferrellin.

Leiriläiset esittivät viimeisenä päivänä projektinsa raadin edessä. Kuvassa raadin jäsenet Wili Miettinen ja Aape Pohjavirta.

Leirillä opiskeltiin Stanfordin yliopiston suosiman Design Thinking -metodin käyttöä teoriassa ja käytännössä. Kuvassa keskellä Frank Russi ja vasemmalla avustajavalmentaja Tuuti Piippo.

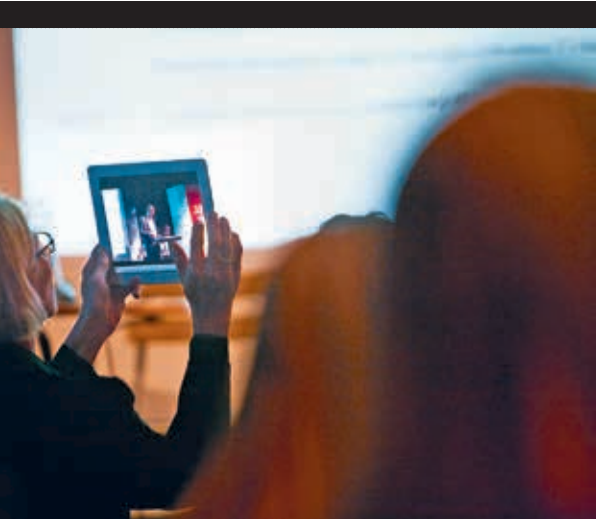

Leirin päävetäjä Justin Ferrell Stanfordin yliopistosta ohjeistaa onnistuneeseen aivoriikkeen.

Yksittäiset ryhmät työstiivät projektejaan fläppitaulun ja post-it-lappujen kanssa.

Asiamies Ulla Koski videoi seminaaria iPadilla.

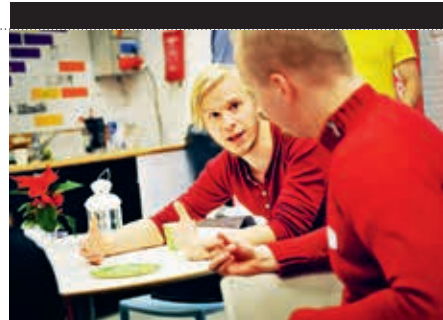
Tutkija Anu Kantola Helsingin yliopistosta oli yksi seminaarin panelisteista.

Tutkija Johanna Sumiala Helsingin yliopistosta, tutkija Katri Valaskivi Tampereen yliopistosta ja toimittaja Marketta Mattila Ylestä.

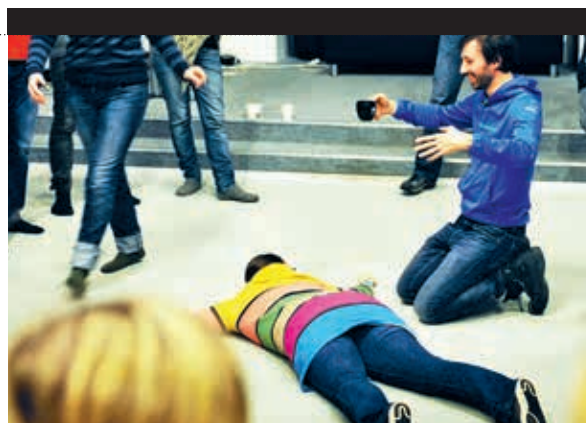
Uutisraivaaja-kilpailun koordinaattori Tanja Aitamurto oli yksi leirin pääjärjestäjistä.

Viime vuoden Uutisraivaaja-kilpailun voittajajoukkueen Scoopinoinin perustajajäsen Ville Sundberg oli yksi leirin valmentajista.

Leirin päävetäjä Justin Ferrell antaa ohjeita projektien esittämiseen.

Leiriläiset harjoittelivat esityksiään hyödyntäen esimerkiksi absurdin teatterin keinoja.

Projekteista rakennettiin myös prototyyppit, jotka havainnollistavat, millainen valmis tuote olisi.

.....
Ulkoasu Johannes Nieminen / PenttiPulkkaNieminen
Kannen kuvitus Camilla Pentti / PenttiPulkkaNieminen
Valokuvat: sivut 7, 10, 22, 33 ja 35 Ida Pimenoff
sivut 42-48 Ida Pimenoff, Laura Oja ja Eva Persson
Painanut Aldus Oy Lahdessa 2013
Paperi Scandia 2000 White 240 / 115 g
.....